

Utdrag från den första kassaboken från Nederluleå Södra Arbetarekommun.

Då och då dyker det upp något och det kan vara mer eller mindre intressant. Det senaste är en kassabok från 1924. Det låter kanske inte så muntert men det är kassaboken som påbörjades när Nederluleå Södra Arbetarekommun bildades. För en gammal socialdemokrat som jag kan den vara intressant. Och kanske också för någon annan. Jag har varit med i partiet i omkring sextio år.

Den första posten är bokförd den 26 juli 1924:
Kollekt vid kommunens bildande, 6.54 kr.

Den 15 sept. har man fört in Inbetalda kvartalsavgifter för 3:dje kvartalet á 1 kr för följande medlemmar:

N O Lindqvist	N H Lindqvist	R Nordström
S Nordström	B Eriksson	Emma Lindqvist
E Lundström	H B Bergström	N R Nilsson

Noterbart är att Emma Lindqvist endast betalar femtio öre och att hon är den enda som får hela förnamnet utskrivet.

Den 26 sept. betalar Axel Forsén en krona för tredje kvartalet och den bokförs i samma kolumn som kollekten, inte i den kolumn där de övriga är bokförda.

Den 25 okt. betalar Levi Engman och Alg. Nyström vardera en krona för tredje kvartalet.

Den 28 dec. betalar J Alf. Bergström, Nest. Alström, Jakob Jakobsson och Melk. Alström vardera en krona men nu används uttrycket ”inträdesavgift”.

Medlemsavgiften i Nederluleå Södra Arbetarekommun var 1925 fyra kronor per år. Detta motsvarar idag 110.87 kr. Att idag vara medlem i SAP kostar 240 kr per år.

Detta första år, 1924, inbringade 22.04 kr. Av den summan betalade man in 7.31 kr till Partidistriktet för tredje kvartalet. Kvar i kassan fanns då 14.73 kr.

Den enda kvinnan i Arbetarekommunen det första året var Emma Lindqvist. Hon var då, eller blev senare, småskollärarinna. Undertecknad har haft henne som lärarinna en mycket kort period då hon vikarierade för någon i Ersnäs Folkskola.

Detta handlar alltså om de socialdemokratiska pionjärerna i vår lilla del av landet. Vid årets slut var man sexton medlemmar. Endast en av dem var kvinna.

Mycket i kassaboken rör inkasserandet av medlemsavgifter samt inbetalningar till partidistriktet. Men även en hel del annat förekom. I februari 1925 hade Hjalmar Branting avlidit och man köpte tolv minnesnålar 1926. De kostade fyrtio öre och man sålde dem för femtio öre.

Branting var politiker och tidningsman. Han var partiledare för socialdemokraterna och blev 1920 Sveriges första statsminister.

Säkert hade man möten med olika innehåll under årens lopp men jag har inte tillgång till några protokoll utan tar uppgifter endast från kassaboken.

I mars 1927 fick arbetarekommunen ett anslag på 24 kronor från Svartöstadens Arbetarekommun. Och så hade man utgifter för tryckning av valsedlar och affischer på 23 kronor.

Kanske var 1927 ett svårt år för många för det var en del som betalade medlemsavgiften först i mars året därpå. Under 1928 tycks det av någon anledning ha varit liten verksamhet trots att det året innan hade tillkommit några medlemmar.

Vad som var orsak till nedgången i aktivitet är svårt att veta utifrån det lilla material jag har tillgång till. Och ingenting finns bokfört för 1929. Men tydligen tog man sig samman och från den 28 juni 1930 kallar man sig Ersnäs Socialdemokratiska arbetarekommun. Det hade också tillkommit flera medlemmar, de flesta från Ersnäs. Och medlemsavgiften hade stigit till 1.60 kr/kvartal, alltså från 4.00 till 6.40 kr per år. Egentligen ser det ut som att man hade olika medlemsavgifter – kanske hade det att göra med att somliga var arbetslösa! Man breddade också verksamheten och den 25 oktober var det en filmföreläsning som inbringade 22.25 kr och samma dag ”Dans hos L Isaksson” och den inbringade 92.45 kr. Hos Isaksson, Hagalund/Lubben, betalade man 25.00 kr i lokalhyra och 30.00 kr till musikerna ”T Persson – Johansson” Luleå. Och för ”Skjuts av spelmän till Bergnäset” betalade man 7.00 kr till N H Lindqvist.

Det året hade man också en kostnad för tryckning av valsedlar, 5.00 kr.

På inkomstsidan för 1932 handlade det mest om medlemsavgifter. En utgift på 10.00 kr hade man för ett föredrag av Axel Bengtsson. I den summan ingick resekostnad och logi. Lokalhyra i Gamla skolan för två föredrag gick på 9.50 kr. man hade också en lokalhyra på 5.00 kr för en filmföreläsning.

På hösten var det val till Andra kammaren och då hade man utgifter i samband med det. Det var ”skjutsar på valdagen” för totalt 52.50 kr. Två kilo klister á 1.75 kr/kg. Man behövde en ”skylt till valbilen” och den kostade 2.40 kr. Och så var det en del andra utgifter som hade med valet att göra. Året därpå fick man ett ”skjutsbidrag Waldagen 1923” på 50.00 kr.

Den 19 september gav kungen i uppdrag till Per Albin Hansson att bilda regering. Bland de nya riksdagsmännen återfanns bland annat socialdemokraten Tage Erlander och kommunisten Hilding Hagberg.

I april 1933 betalade man ut 39.82 kr till "SDUK". Kanske var det en socialdemokratisk ungdomsklubb. Ett föredrag av en Gunnar Lundberg kostade 20.00 kr och i summan ingick även resekostnaden. Man hade också utgifter för resor, två portföljer samt lokalhyra. Och så ramade man in en tavla (Hj. Branting) och det kostade 2.00 kr.

Under 1934 hittar vi ett par större inkomstposter. Den 11 februari har man bokfört en intäkt på 52.00 kr "Från Granlundens kommitté". Det har även tidigare bokförts intäkter från "Granlundens". Vad var Granlundens kommitté? Den andra större intäkten är från den 28 december – "Inkomst gm Fest å Hagalund gm E Svensson" kr 25.88.

På utgiftssidan hittar vi en prenumeration å Riksdagsprotokoll för 8.00 kr, hyra av Gamla skolan 6.00 kr. En resa till Gammelstad med Ludvig Isaksson kostade 10.00 kr.

Under utgifter för 1935 hittar vi Brantingmärken, gratulationstelegram till Evert Svensson och så en utbetalning på 12.00 kr till Ruben Nordström för hyra av Godtemplarhuset.

Under inkomster för 1936 är det mest medlemsavgifter och en liten post för förstamajmärken. Utgifterna gäller förutom avgifter till Partidistriktet som vanligt utgifter för lokalhyra vilka visar att man hade regelbundna möten. Från Partidistriktet köpte man 100 affischer för 3.60 kr.

Två blad för 1937 saknas. För 1938 har man bokfört tre kvinnliga medlemmar och utgifterna är de vanliga - lokalhyra samt avgifter till distriktet.

Under 1939 handlar mycket om kvartalsavgifterna och fler medlemmar tillkom. I januari bokförde man en intäkt på 19.50 kr från ett "inbjudningsmöte" året innan. Medlemsantalet tycks ha ökat och kanske hade det med nämnda möte att göra. Det bör ha varit en ganska aktiv tid för man köpte 100 st förstamajmärken, ett antal medlemsböcker samt betalade 12.00 kr i lokalhyra. Dessa tolv kronor bör ha räckt till sex möten.

Under krigsåret 1940 förekom "insamlingslistor". Dessa inbringade 49.00 kr, men det framgår inte vad det var för ett ändamål man samlade till.

I mars 1941 betalade man 22.50 kr för 150 förstamajmärken. Från kretsen fick man i juni 52.50 kr för en räkning som man skickat i januari 1939! Ändamål

okänt. För annonser i NSD betalade man 19.50 kr och i övrigt är det vad man kallar "kvartalsskatt" till partiet respektive kretsen.

En del utgifter hade man för ombud som reste mellan Ersnäs och Gammelstad och 20.00 kr betalade man i lokalhyra till Egon Johansson. Troligen hölls en del möten hemma hos Egon.

Den 16 juli 1942 bokfördes en intäkt på 58.00 kr för "Rapport Fotbollsmatch Ersnäs-Bergnäset". Och den 30 juli motsvarande Bergnäset-Ersnäs 4.50 kr.

"Tippning om kommunvalet" inbringade kr 2.75. Och "kvartalskatten" inbringade pengar som senare skickades till kretsen och partiet.

Utgifter hade man för "Föreningen Kvinnornas Semesterhem" 10.00 kr. Annat man spenderade pengar på var talare vid årsmötet, 125 förstamajmärken, bordsflagga 19.64 kr, annonser i NSD, "krans med band, Jakobsson" kr 18.00, 200 provvaledlar samt lokalhyra i Godtemplarhuset.

Två större utgifter var "Torsten Vikström (för bil vid 4 st. val) 80.00 kr." Och till Oskar Christoffersson betalade man 60.00 kr (för bil vid 4 st. val).

Bokförsäljning inbringade några kronor i maj, oktober och december 1943. Men den stora intäkten det året kom från 1:a majfesten som inbringade 348.77 kr!

Året därpå bokförs "Saldo från festen 140.50 kr.

Bland utgifterna för 1943 kan nämnas 26.00 kr för en krans, 250.00 kronor insatta på Postsparbanken, Ungdomsklubben kr 25.15, ombudens resa till kretsmötet kr 35.00 samt kaffe vid ett möte 9.00 kr.

I mars 1944 hade man fortfarande 250.00 kr på Postsparbanksboken. Det motsvarar idag cirka 5219 kr. I oktober tog man ut 100.00 kronor.

Utgifter 1944 var bl.a. 10.00 kr till Kvinnornas semesterhem, Bellis 6.50 kr, kaffe till årsmötet (Vidmark) 17.50 kr, lokalhyra till Godtemplarhuset, Egon Johansson och Gamla skolan, annons i NSD, bilskjuts till Kretsmötet (A Westerberg) 42.00 kr, anslag till ABF Nederluleå 10.80 kr samt inköp av en del böcker.

Det mesta under Inkomster 1945 handlade om de kvartalsskatter medlemmarna betalade in. På utgiftssidan var det som vanligt inbetalningar till distriktet samt lokalhyror. Utöver detta betalade man 15.00 kr för musik, 14.30 kr för medlemsböcker, 28.00 kr för bilskjuts till Gammelstad, 5.00 kr till Enströms blomsterhandel samt 14.00 kr till Fritz Olsson för en bordsflagga.

Och i mars köpte man bröd hos H Widmark för 24.25 kr och i juni skickade man 5.00 kr till Ungdomsförbundet Norge.

Under Inkomster 1946 framgår det att man hade betalande medlemmar inte bara i Ersnäs utan också på Vallen, i Måttsund och i Ale. Försäljning av 150

förstamajmärken gav litet klirr i kassan och några insamlingslistor gav också ett tillskott.

Utgifter hade man för resor, kaffebröd, musik, lokalhyra, blommor m.m.

År 1947 hade man inkomster av förstamajmärken, partinålar och böcker. Och ”överskott av tavlor av P A Hansson” inbringade kr 27.25. Överskott från ”Per Albin filmen” gav 63.96 kr.

Utgifter hade man för ”material till val”, ”broschyrer från Partistyrelsen”, annons i NSD, lokalhyra för föredrag, 150 förstamajmärken, hyra för filmer, varor till årsmötet, blommor samt bilskjuts till Gammelstad.

Ledamoten av riksdagens andra kammare Ivar Jansson höll ett föredrag och en kollekt vid det tillfället inbringade kr 41.50 och intäkten bokfördes den 8 november 1948. Kanske var man då i Gamla skolan för en lokalhyra á 7 kr är bokförd under ”Föredrag”.

***Bror Ivar Jansson**, född 26 maj 1894 i Gällivare, död 2 juli 1972 i Kalix, folkskollärare och socialdemokratisk riksdagspolitiker. Jansson var ledamot av riksdagens andra kammare 1941–1960, invald i Norrbottens läns valkrets.*

Eskil Åström fyllde 60 år och han förärades en bordsflagga á 18.50 kr. Även Sven Beckenäs fick en ”flaggstång med flagg”. Han fyllde femtio år. Han skulle senare komma att bli ordförande.

I kassaboken låg en förteckning över dem som var medlemmar 1948. Det var trettionio medlemmar och av dem var 24 Ersnäsbor. De övriga var från Mörön 3, Antnäs 3, Sjulsmark 1, Vallen 3, Klöverträsk 1, Lulavan 1, Gäddvik 2 och från Skäret 1. Sex medlemmar var kvinnor.

Under Inkomster 1949 är det ett par poster som sticker ut.

Den ena är att vid årsmötet i mars fick man in kr 166.95 genom kaffeförsäljning, auktion och lotteri.

Den andra är att man hade en surströmmingsfest i oktober och den inbringade 215.60 kr.

Medlemmar hade skänkt en tavla och den gav en intäkt på 25.00 kr.

Årsmötet med föredrag, hyra och annat kostade det året ca 70 kr. Blommor, flagga och en ”bilresa till Luleå med Glada visans vänner” kostade ca 60 kr.

Året därpå, 1950, hade man en bruttointäkt ”för film 28/2 Gamla skolan” på 155 kr. Utgifterna för filmvisningen var 112.31 kr.

Utgift för surströmmingsfesten var 149.38 kr och ”Musiken vid festen” gick på 5.00 kr.

Så är vi framme vid 1950 vilket är det sista året som Kassaboken omfattar. Behållningen på Postsparbanksboken är nu nere på 4.00 kr. Årsmötet gav en bruttoinkomst på 150 kr och övriga intäkter är bara mindre belopp utom vad som tycks vara ett bidrag från ”Fanfonden”. Det är på 60.00 kr.

Utgifterna för årsmötet är 39.65 kr. Två extra uttaxeringar till Partidistriktet är på kr 100.00. resp. 50.00 kr. Hyran i Gamla skolan tycks nu ha stigit till 20 kr och där hölls årsmötet. ”Bil från Vallen-Mörön-Ersnäs till Bergnäset och åter” kostade 44.00 kr. För blommor och förstamajmärken samt hyra för valmöte hade man också utgifter.

Och så de ständiga inbetalningarna till distriktet....

Här slutar kassaboken som startades i juli 1924. Den omfattar således de tjugosex första åren av det som skulle bli Ersnäs Socialdemokratiska Förening. Föreningen finns fortfarande kvar men är nu är vilande tills vidare.

Leif Lundström, Ersnäs 2019-10.